

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*

Харків – 2019

， 终须一死 - Смерть - кінець життя, навіть у сто років; 之后死亡的人留下了姓名和豹 - 皮肤 - Людина після смерті залишає ім'я, а леопард шкіру.

Таким чином, дослідження показало, як стародавні китайці змінювали своє уявлення про щастя, в той самий час роблячи його більш глибоким та всеосяжним. Отже, щастя - це вже не тільки беззаперечне шанування Небес, але і прості людські потреби, а також духовний та матеріальний достаток, фізичне здоров'я та гармонія людини з природою.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ли Цианьхуа, Смирнов І. Б. : Концепт «счастье» в китайских пословицах и поговорках. Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина, 2013. - 175-184с.
2. Словарь современного китайского языка 现代汉语词典 [Электронный ресурс]. - <http://www.51240.com>.
3. С. А. Ан, О. А. Ворсина, Е. В. Песчанская : Многозначность понятия «счастье» в китайской философии культуры . Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств, 2012. - 66-70с.

АНТРОПОНІМИ АРАБСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В ПЕРСЬКІЙ МОВІ

Завгородня О.С.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Після арабського завоювання та розповсюдження в VII ст. на території Ірану ісламу, офіційною мовою стає арабська. У той час для офіційної писемності почали використовувати арабську в'язь, додавши декілька букв для позначення звуків перської мови, які були відсутні в арабській мові. Перська мова запозичила не тільки арабську графіку, але й велику кількість арабських слів, особливо в релігійно-філософській, офіційній та науковій сфері. За даними сучасних лінгвістичних досліджень в галузі іраністики, в сучасній перській мові до 60% лексики складають слова арабського походження [2].

Арабська лексика проникнула в усі пласти лексики перської мови, і в тому числі в антропонімікон. Якщо проаналізувати найбільш вживані в сучасному Ірані імена, то цілком зрозуміло, що імена арабського походження складають досить чисельну групу антропонімів. Близько чверті всіх найбільш часто вживаних особистих імен в перській мові становлять імена арабського походження. Деякі арабські імена мають навіть синоніми серед споконвічно перських імен.

Найбільшого розповсюдження в Ірані набули арабські імена, які відносяться до релігійної сфери – це імена пророків, членів їх родин, епітети бога та інше. Наведемо приклади цієї групи імен:

رحمان	Рахман	«милосердний, милостивий»;
رحيم	Рахим	«милостивий, співчутливий, милосердний»;
رسول	Расул	«посланець, пророк, апостол»;
لطف الله	Лотфолла	«милість, прихильність Бога»;
روح الله	Рухолла	«Дух Божий»;
محمد	Мохаммад	«той, кого восхваляють, гідний прославлення»;
محمود	Махмуд	«той, кого хвалять, прославляють»;
مصطفى	Мостафа	«обраний, обранець».

Цікаво спостерігати явище синонімії між арабськими та перськими іменами. Такі імена можуть мати подібне значення, проте за формою написання та промовляння – це два різні імені. Наприклад: арабське ім'я عارف – Ареф – «мудрець, містик; той, що знає, відає» та перські імена هوشمند – Хушманд – «розумний, мудрий» або فرزاد – Фарзан – «мудрець»; арабське سليم – Салім – «тихий, скромний, покірливий» та перське آرام – Арам – «тихий, спокійний».

Арабські словотворчі моделі

Антропоніми арабського походження за своїми граматичними характеристиками складають окрему категорію імен, які утворені за допомогою арабських словотворчих моделей. В перській мові вони відносяться до різних частин мови: іменників, прикметників та дієприкметників дійсного та пасивного станів, які в свою чергу використовуються як власні імена.

В основі утворення арабських слів лежить дієслівний корінь, який складається, як правило, з трьох, рідко чотирьох приголосних. Від трьохбуквеного кореня шляхом заміни і повторення голосних, а також за допомогою префіксів і суфіксів можуть бути утворені нові слова.

Словотвір відбувається за певними моделями, які називаються породами. Вони служать для модифікації початкового значення кореня, надаючи дії значення більшої інтенсивності, каузативності, рефлексивності, взаємності, одноразовості та інших видових відтінків. Кожна порода має певну парадигму моделей та властиві кожній з них значень.

Розглянемо ті словотворчі моделі, які використовуються для утворення антропонімів. Перша порода може утворювати активні дієприкметники, які позначають того, хто виконує певну дію, та пасивні, які позначають того, над ким виконується дія. Для позначення порід використовується запис у європейській традиції, заснований на цифровому принципі. Цифрами 1, 2, 3 позначають першу, другу і третю кореневі букви. За цією схемою активний дієприкметник першої породи буде виглядати так: 1ā2e3. Пасивний дієприслівник I породи утворюється за формулою: ma12u3 [1, с. 31].

Наведемо приклади імен, які утворені від масдарів першої породи:

نصر	Наср	«поміч, перемога»;
فضل	Фазл	«вченість, мудрість, перевага».

Серед проаналізованих нами антропонімів, знаходимо певну кількість імен, які утворені від дієприкметників активного стану першої породи. Наприклад:

حافظ	Хафез	«той, що оберігає, пам'ятає напам'ять Коран»;
حاتم	Хатем	«правитель, суддя, щедра людина»;
صابر	Сабер	«терплячий, витривалий»;
صادق	Садег	«правдивий, щирий, відвертий»;
صالح	Салех	«справедливий, добрий, гідний»;
طالب	Талеб	«бажаючий, шукаючий, студент»;
ظاهر	Захер	«явний, безсумнівний, ясний»;
عادل	Адель	«справедливий, неупереджений»;

Менш численну групу складають імена, що утворені від дієприкметників пасивного стану першої породи. Наприклад:

محمود	Махмуд	«той, кого хвалять, похвальний»;
مسرور	Масрур	«задоволений, радісний»;
مقصود	Магсуд	«призначений, мета, намір, бажання».

Таким самим чином утворюються й жіночі імена, до яких додається суфікс «ه», для позначення жіночого роду, наприклад:

طاهرة	Техере	«чиста, непорочна»;
نادرة	Недере	«щось рідкісне, унікальне»;
محبوبة	Махбубе	«улюблена»;
معصومة	Масуме	«збережена, непогрішна, безневинна».

Розглянемо імена, утворені від дієприкметників другої породи. Основне значення другої породи – спонукальне та примусове, тобто, «зробити так, щоб відбулася дія, позначена коренем дієслова». Утворюється масдар II породи за формулою $ta12i3$, прислівники дійсного стану – $mo1a22e3$, а прислівники пасивного стану – $mo1a22a3$ [1, с. 54]. До цієї категорії відноситься ім'я محمد – Мохаммад – «той, кого хвалять, прославляють; гідний похвали».

Арабські прикметники

Прикметники, запозичені з арабської мови, у формі звичайного ступеня порівняння мають структуру $1a2i3$ [1, с. 55]. Наприклад:

جميل	Джаміль	«красивий, хороший, прекрасний»;
جاوید	Джавід	«вічний»;
حكيم	Хакім	«мудрий, вчений»;
عظيم	Азім	«поважний, шанований»;
سليم	Салім	«тихий, скромний»;

Форми вищого та найвищого ступенів порівняння співпадають за структурою. В чоловічому роді для позначення цієї форми використовується конструкція $a12a3$. Для прикладу наведемо ім'я اكبر – Акбар – «найвеличніший».

Форма жіночого роду для утворення прикметників вищого і найвищого ступенів має формулу 1o23a. Наведемо приклади жіночих імен, що утворені від прикметників вищого та найвищого ступенів порівняння:

صغرى Согра «молодша»;
كبرى Кобра «велика, старша».

Таким чином, слід зазначити, що в антропоніміконі перської мови значну кількість складають імена, що утворені за допомогою арабських словотворчих моделей. В результаті ісламізації іранського суспільства, перська мова поповнилася арабськими запозиченнями. Але в ході історії арабська мова не змогла повністю замінити, витіснити фарсі, проте мала величезний вплив на систему та структуру перської мови, її лексичний склад. Цей факт знайшов відображення в антропоніміконі перської мови, в якому власні імена арабського походження формують численну групу і мають широке розповсюдження на території Ірану.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванов В.Б., Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка // ред. А. Акбарикур. – М.: Филоматис, 2004. – 321 с.
2. Рубинчик Ю. А. Грамматика современного персидского литературного языка. – М. : Высшая школа, 2001. – 437 с.
3. Іранські імена // Режим доступу: <https://sajjadi.livejournal.com/171483.html>

КИТАЙСЬКА ПИСЕМНІСТЬ

Закурдаєва Ольга Володимирівна, викладач
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Китайська ієрогліфічна писемність – виключне явище серед сучасних писемностей. Це єдина ієрогліфічна писемність світу, яка була винайдена за 1,5 тис. років до н.е. та продовжує існувати в наші дні. Лише китайська писемність протягом всієї історії свого існування змогла пристосуватися до мінливих умов розвитку китайської цивілізації та залишитися складним але прийнятним для Китаю засобом письма.

Знак китайського письма є складною графічною фігурою. Його китайська назва – 字 (zì) – «письмовий знак», в європейських мовах він має назву character – «знак», а в українській мові – «ієрогліф». Незвичність китайського письма завжди викликала цікавість не лише у науковців. Ієрогліфічна писемність відрізняється від алфавітної не лише формою складності знаків але й їх властивостями.

Графічна різниця ієрогліфічної писемності в тому, що ієрогліф завжди складніше, ніж алфавітний знак, а кількість ієрогліфів складає десятки тисяч. Приклад китайської писемності показує наскільки великої